

LÉPE ROZVINOUT VOJENSKOU VĚDECKO-VÝZKUMNOU PRÁCI V OBLASTI VOJENSKÉHO UMĚNÍ

Plukovník Stanislav Palla

Podle Košického vládního programu je naše lidová armáda budována podle vzoru Sovětské armády. Je samozřejmé, že naše armáda převzala i nejpokrokovější a nejlepší vojenskou vědu strojového období válek — sovětskou vojenskou vědu, která svou naprostou převahu a nepřekonatelnost nad kdysi tak vychvalovanou německou doktrínou prokázala triumfálním vítězstvím na bojištích Veliké vlastenecké války.

Naše armáda z velmi převážné části dosud plně využívala té vydatné pomoci, kterou nám ochotně ze svých bohatých zkušeností poskytuje Sovětská armáda, jež neustále tvůrčím způsobem rozvíjí učení o válce a armádě a nepřetržitě rozpracovává otázky vojenského umění, zásady budování a bojové přípravy svých ozbrojených sil podle potřeb soudobého boje, soudobé vědy a techniky.

Naše velitelské kádry však dosud jen velmi málo v tomto směru vykonaly, ačkoli zejména v poslední době prudký rozvoj zbraní hromadného ničení, zejména nukleárních zbraní, nutně vyžaduje tvůrčí rozpracování otázek vojenského umění.

Komunistická strana, vláda naší lidově demokratické vlasti a náš pracující lid věnovali velkou péči dobudování a upevnění naší armády, které dali velmi účinné nové zbraně, nejmodernější bojovou techniku i motorisační prostředky. Naše armáda je dnes moderně vyzbrojená, plně motorisovaná a do značné míry mechanisovaná. Tím se značně zvýšila její palebná a dohlednost, podstatně stoupla její úderná síla, pohyblivost i manévrovací schopnost.

Tento mohutný rozvoj staví naši armádu před úkoly vědeckého rozpracování způsobů vedení boje a operace, rozvoje vojenské techniky, organizace velení a všech druhů zabezpečení, zvláště protiatomové ochrany a j.

Dnes máme již v našich velitelských kádrech dostatek důstojníků a generálů, zvláště absolventů sovětských vojenských vysokých škol, kteří si v základech osvojili sovětskou vojenskou vědu a zvládli vojenské umění zejména v oboru taktiky a operačního umění.

Těmto zkušeným a vzdělaným velitelským kádrům připadá především důležitý úkol, aby na základě znalostí bohatých zkušeností Sovětské armády, našich nejmodernějších zbraní a bojové techniky, všestranného studia dosud známých vlastností nových zbraní hromadného ničení, s všestranným vyhodnocováním zvláštností soudobého boje hluboce studovali problémy vojenské teorie, vojenského umění, organizace, budování a bojové přípravy naší armády.

V současné době prudkého rozvoje nových bojových prostředků, zvláště atomových zbraní, je nejnaléhavějším úkolem rozpracování otázek operačního umění a taktiky, zdokonalování zbraní a bojové techniky a

způsobu jejich použití v soudobých podmínkách různých druhů boje.

Je samozřejmé, že k splnění těchto vážných úkolů je nutné i kriticky studovat vojenskou ideologii, vojenské teorie, bojové zkušenosti, taktiku i vlastnosti a způsob použití nových bojových prostředků, jakož i válečné hospodářství cizích armád.

K vyřešení těchto naléhavých úkolů je třeba v naší armádě plně rozvinout vojenskou vědecko-výzkumnou práci, neboť Lenin nás učí, že „... bez vědy nelze vybudovat soudobou armádu“.

Bylo by jistě nesprávné tvrdit, že v tomto směru v naší armádě dosud nebylo nic vykonáno. O tom svědčí řada vojenských odborných prací ve Vojenské mysli, ve sbornících vojenských akademií i v jiných odborných vojenských časopisech a mnoho dalších prací. Bohužel však z celého tohoto velkého počtu je jen velmi málo prací, které snesou přísné kritické měřítko čistě vědecké práce. Velká většina těchto prací jsou práce kompilační nebo jsou to práce rozvíjející do hloubky ustanovení našich řádů a předpisů nebo jiných pramenů. Tyto práce ve velké většině postrádají novátorského a smělého přístupu k řešení dané nebo zvolené problematiky a zpravidla přinášejí velmi málo nových smělých myšlenek a názorů a málo jsou zaměřeny do budoucna na základě zeseobecnění nejnovějších poznatků vědy a techniky.

Naše armáda v současné době svého vývoje v oblasti vojenského umění potřebuje plně rozvinutí dvou druhů vojenské vědecko-výzkumné práce.

Prvním, nižším druhem vojenské vědecko-výzkumné práce je vědecko-výzkumná práce rozvíjející do hloubky nebo aplikující na zvláštní podmínky boje platná ustanovení řádů a předpisů. Tento nižší druh vojenské vědecko-výzkumné práce v oblasti vojenského umění má zvláštní význam právě nyní, kdy naše armáda dostala řadu nových základních řádů a předpisů, zejména těch, které se týkají použití atomových zbraní. Výsledky těchto vědecko-výzkumných prací pomohou ve velmi značné míře vojskům osvojit si nové řady a předpisy i jejich aplikaci v praktickém použití.

Druhým, vyšším druhem vojenské vědecko-výzkumné práce v oblasti vojenského umění, zejména v taktice a v operačním umění, je vědecko-výzkumná práce přinášející smělé, avšak zdůvodněné nové, třeba i revoluční názory a myšlenky. Tyto vědecké práce vycházející z pevného základu soudobého stavu vojenského umění, z vyhodnocení současného stavu vědy a techniky, z rozboru jejich pravděpodobného vývoje do budoucna, zkoumající nové možnosti použití soudobé i nově se vyvíjející bojové techniky a nových zbraní v různých druzích boje, mohou být v diametrálním rozporu s ustanoveními platných řádů a předpisů. Rozumí se samo sebou, že tento druh, vyšší druh vojenské vědecko-výzkumné práce je daleko obtížnější a kladé velmi vysoké požadavky na vojenské vědecké kádry, které jsou řešením jednotlivých úkolů pověřeny. K splnění těchto úkolů je třeba vysoce kvalifikovaných vojensko-vědeckých kádrů, zocelených marxisticko-leninským učením, zvláště ovládajících metody dialektického myšlení a majících vysoké odborné znalosti a zkušenosti. Tito vojenští vědci pracovníci musí vynikat tvůrčím a smělým přístupem k řešení daného vědeckého úkolu, rozhodností v boji se vším starým a s odumírajícími představami, smělou odvahou k lámání zastaralých norem a názorů, vysokou ideovostí a zásadovostí

a musí být oproštěni od dogmatismu a šablonovitosti v řešení vědeckých problémů.

Jsem přesvědčen, že již máme i pro tento vyšší druh vědecko-výzkumné práce v naší armádě schopné vědecké pracovníky. Rozvinutí tohoto druhu vědecké práce však podle mého názoru je u mnohých těchto pracovníků omezováno obavami, že by se se svými novými myšlenkami a názory dostali do rozporu s platnými řády a předpisy a že by byli proto kritizováni.

Takové názory pokládám za nesprávné a škodlivé. Bez vojensko-vědeckého rozvíjení otázek vojenského umění by toto ustrnulo na mrtvém bodě a takové jednání by vedlo k dogmatismu. Názory a myšlenky, které jsou v rozporu s platnými řády a předpisy, nelze ovšem vnášet do vojsk a zařadit je do vyučování na vojenských školách, což by bylo naprosto nesprávné, nýbrž je třeba je předložit k posouzení a využití na příslušná místa. Ve vojskách a vojenských školách naopak je třeba přestovat úctu k ustanovením našich platných řádů.*)

Marxismus-leninismus nás učí, že praxe je kritériem poznání, t. j. že pravá věda musí být těsně spojena s praxí a je jí prověřována. To zvláště platí o vojenské vědě, která však v míru má jen omezené možnosti ověřovat si výsledky svého bádání praxí. Výsledky vědecko-výzkumné práce na příklad v oboru přírodních věd a techniky je možno prověřovat si v přírodě, v laboratořích a v závodech. Výsledky vojensko-vědeckých výzkumů v oblasti vojenského umění, zvláště v operačním umění a v taktice, máme možnost ověřovat si při bojové přípravě útvarů a svazků a zvláště při cvičeních s vojsky na všech stupních. To jsou vědecké laboratoře pro oblast těchto vojensko-vědeckých výzkumných úkolů. Proto je nezbytně třeba zajistit pro vojensko-vědecké kádry pověřené vyřešením vědecko-výzkumných úkolů možnost účasti při přípravě a provádění bojové přípravy svazků a útvarů i při cvičeních s vojsky do takové míry, která je nutná k vyřešení konkrétního daného úkolu. Mimo to je třeba zabezpečit, aby tito vojensko-vědečtí pracovníci měli přístup k vyhodnoceným výsledkům a poznatkům z těchto cvičení, po případě sami se vyhodnocování dosažených výsledků účastnili.

Řešit vojensko-vědecké výzkumné úkoly v oblasti vojenského umění není možné bez dokonalé znalosti takticko-technických vlastností soudobých nejmodernějších zbraní a bojové techniky a pravděpodobného směru jejich dalšího vývoje. Novodobé zbraně, zvláště zbraně hromadného ničení a moderní bojová technika, mají vliv na použití vojsk v soudobém boji, a proto je nutno pro vojenské vědecké pracovníky zabezpečit dokonalé seznámení s těmito moderními bojovými prostředky.

Marxismus-leninismus dále učí, že se žádná věda nemůže rozvíjet a prospívat bez boje názorů a kritiky. To se v neztenčené míře vztahuje i na vojenskou vědu. Kritika vojenských vědeckých prací v naší armádě je dosud značnou slabinou. To nejlépe dokazuje náš odborný vševojskový časopis Vojenská mysl, kde se jen ve velmi mizivém procentu rozvinula diskuse k uveřejněným pracím jednotlivých autorů. Většina prací, a to zvláště prací novátorských, které by měly být právě předmětem široké diskuse, zůstává bez kritické odezvy čtenářů. Obdobná situace je i u ostatních odborných časopisů jednotlivých druhů vojsk a týlu. Tako-

*) Viz poznámku redakce na konci článku.

vá praxe nemá nic společného s péčí o rozvoj vojenské vědy. Zdárné plnění vojensko-vědeckých výzkumných úkolů stejně jako vědecko-výzkumných výsledků bádání všech druhů věd vyžaduje plně rozvinutí kritiky a sebekritiky a vytváření všech podmínek pro širokou výměnu názorů k řešení všech problémů vojenské vědecko-výzkumné práce, a to již v průběhu práce.

Kritika je solí vědecké práce a je třeba ji zaměřit proti všemu, co je zastaralé, zaostávající, co zavání rutinérstvím a dogmatismem, knihomolstvím, zkrátka proti všemu, co překází rozvoji vojenské vědy. Široce rozvinutá kritika a sebekritika musí být prováděna tak, aby povzbuzovala energii vojenských vědeckých pracovníků, rozvíjela u nich iniciativu, samostatnost, smélost a odvážnost v řešení vědeckých výzkumných úkolů a aktivisovala nejširší počet příslušníků velitelského sboru pro vědeckou činnost.

Armáda nemůže mít pro provádění vědecko-výzkumné práce v oblasti vojenského umění zvláštní vojenské vědecko-výzkumné ústavy tak, jako je tomu u ostatních vědních oborů. To by nebylo účelné a ráz vojenského umění to ani nevyžaduje. Vojenskou vědecko-výzkumnou práci mohou konat všichni příslušníci našeho velitelského sboru.

Nejodpovědnější úloha ve vojenské výzkumné práci přísluší však nejvyšším vojenským školám, vojenským akademiím, které disponují kvalifikovanými vědecko-pedagogickými kádry. Bohužel na tomto poli vědecko-výzkumné práce, t. j. v oblasti bádání ve vojenském umění, zůstaly naše vojenské akademie armádě ještě mnoho dlužny. To se týká zejména tvůrčího rozpracování otázek operačního umění a taktiky v různých druzích boje za použití atomových zbraní, protiatomové ochrany a četné další problematiky vyplývající z použití novodobých bojových prostředků hromadného ničení.

Úkolem vojenských akademií naší lidové armády jako center vojenské vědecké práce je mimo hlavní úkol výchovy vysoce kvalifikovaných velitelských a odborných kádřů, výchovy vědeckých kádřů, řešit i důležité theoretické i praktické problémy rozvoje vojenství, vytvářet plně hodnotné práce v zásadních otázkách operačního umění, taktiky, organisace velení, všech druhů bojového i operačního zabezpečení, bojového použití a zdokonalování bojové techniky atd. Náležitou pozornost je třeba věnovat i zkoumání problémů válek, úloze ekonomického a morálního činitele ve válce, organisaci stranickopolitické práce a výchovy vojsk a p. Všechny tyto problémy je třeba řešit v soudobých podmínkách boje za použití atomových zbraní.

Naše vojenské akademie však při plnění tohoto svého důležitého úkolu, hlavně v oblasti vojenského umění, ve většině případů nepřekročily hranice kompilační práce, což ovšem dnes již je velmi málo a je třeba, aby vědecko-pedagogické sbory v našich akademiích překročily k vyšším druhům vědecké práce, o kterých jsem se zmínil vpředu.

Je pravda, že v současné době naše vojenské akademie mají mnoho naléhavých úkolů vyplývajících zejména z potřeby přepracování celého vyučovacího materiálu po vydání nových řádů a předpisů. Tyto úkoly jsou však rázu přechodného a při dobré a účelné organisaci práce provedené na základě průzkumu práce vědecko-pedagogického sboru je možno zabezpečit, aby vybrané kolektivy mohly vyřešit řadu vědecko-výzkumných úkolů. V rámci kateder a fakult je možno organisovat práci

tak, aby vybraní příslušníci vědecko-pedagogického sboru byli uvolnění dočasně nebo střídavě vždy na několik dní od méně významných školních prací, jako méně důležitých porad, zasedání, administrativních prací a p., po případě i od vyučování, aby se mohli věnovat plánovité, soustavné a hluboké vědecké činnosti a nebyli nuceni řešit své úkoly svěřené jim plánem vědecko-výzkumné práce šturmovštinou, povrchně, po chvilkách tak, jak je k tomu nutí jejich školní práce. Takový způsob práce je nehospodárný, nehledě ke kvalitě práce, poněvadž vědecká práce konaná po několika hodinách až s několika denními přestávkami vyžaduje vždy určitého času, aby se pracovník vžil znovu do své práce. Tento čas je ztrátovým časem. Že takové uvolnění příslušníků vědecko-pedagogického sboru vojenských akademií v rámci kateder a fakult je možné, dokazuje i to, že když jeden nebo několik příslušníků onemocní nebo je služebně vzdáleno, je možno vždy kvalitně zabezpečit vyučování ostatními učiteli. Tato opatření však nesmějí vést k narušování pracovních norem v rámci katedry.

Ministerstvo národní obrany postupně vytváří příznivé podmínky pro rozvinutí vojenské vědecko-výzkumné práce na vojenských akademiích včasným plánováním úkolů vědecko-výzkumné práce, zabezpečováním dostupných nejnovějších pramenů, zabezpečováním vědeckého styku mezi akademiemi atd. Je však třeba, aby vojenským vědeckým pracovníkům našich akademií bylo umožněno v potřebné míře ověřovat si své výsledky bádání ve vojskách, což je nutné zvláště proto, že mnoho schopných příslušníků vědecko-pedagogického sboru je již po několik let ve funkci pedagogické na vojenské akademii. Tím jsou odtrženi od práce ve vojskách, a zúčastní-li se cvičení u vojsk, bývají zpravidla zařazeni do některé štábní funkce nebo jako rozhodčí.

Jedním z dalších nedostatků kvalitních výsledků vědecko-výzkumné práce v oblasti vojenského umění na vojenských akademiích je nedostatek věcné a pomáhající kritiky. Zasedání vědeckých rad a vědecké konference, pokud jsem mohl pozorovat na jedné z našich akademií, které projednávají výsledky vojenské vědecko-výzkumné práce, postrádají ostré kritiky, odhalování nedostatků a pomoci k jejich odstranění a omezují se většinou na řadu připravených koreferátů a diskusních příspěvků, které většinou rozvinují přednesenou práci, místo aby věcně kritisovaly. Taková praxe ovšem nepřispívá k rozvoji vědecké práce a k výchově vědeckých kádrů.

Příčiny nedostatků v kritice výsledků vědeckých prací na zasedáních vědeckých rad a vědeckých konferencí je třeba hledat jednak v neúplné přípravě členů těchto vědeckých institucí pro kritické zhodnocení materiálu, jednak v obavě, že sami budou kritisováni. Mnohem dále pokročily na této akademii katedry, kde práce přednesené na zasedáních kateder jsou ostré a věcně kritisovány a pomáhají tak autorovi v práci.

To znamená, že příslušníci vědecko-pedagogického sboru v užším kolektivu a známém prostředí jsou v kritice mnohem smělejší než v širokém kolektivu vědeckých rad a konferencí.

Základem sovětské vojenské vědy je marxisticko-leninská teorie. Solidní znalostí dialektického a historického materialismu, politické ekonomie, hluboké znalostí vojenského umění a našich řádů a předpisů, novodobých zbraní a bojové techniky, láska k naší lidově demokratické vlasti, k svému povolání a nezlomná vůle stát se mistrem svého oboru

dává našim vojenským vědeckým kádrům orientaci k nacházení a odkrývání nových možností k rozvoji vojenského umění. Proto je povinností všech příslušných náčelníků, politických pracovníků a stranických organisací zabezpečovat plnění vojenských vědecko-výzkumných úkolů. Úkolem politických pracovníků je zajistit vedoucí úlohu komunistů v rozvíjení vojenské výzkumné práce, pomáhat velitelům a náčelníkům ve zvyšování marxisticko-leninského zakalení vědeckých kádrů, v jejich výchově v duchu novátorství, v nesmiřitelnosti s rutinérstvím a zaostáváním.

S pokrokem vojenského umění nesmírně vzrůstá rozvoj vědy. Proto je třeba čím dál tím lépe organisovat v naší armádě vojenskou vědecko-výzkumnou práci, abychom i my přispěli k rozvoji sovětské vojenské vědy, k zdokonalení naší armády a k upevnění obranyschopnosti naší vlasti.

P o z n á m k a r e d a k c e

Příspěvek plukovníka Pally správně poukazuje na neuspokojivý stav dosavadní vědecko-výzkumné práce v naší armádě v oblasti vojenského umění a na nutnost ji lépe rozvinout zejména v současné době bouřlivého rozvoje nových bojových prostředků.

Autor ukazuje na některé příčiny tohoto stavu, avšak málo rozvíjí otázky forem a způsobů, jak zlepšit rozvíjení vojenské vědecko-výzkumné práce v oblasti vojenského umění. Vedoucí armádní činitelé připravují některá opatření, která vytvoří podmínky pro zlepšení řízení a organisace vojenské vědecko-výzkumné práce v armádě. K tomu mohou další příspěvky tohoto druhu přinést nové užitečné podněty a poznatky.

K otázce uveřejňování příspěvků obsahujících myšlenky a názory odporující ustanovením platných řádů a předpisů je třeba připomenout, že příspěvky takového druhu nejsou do Vojenské mysli zařadovány, neboť zatím je třeba pomáhat správnému chápání ustanovení nových řádů a předpisů a rozvíjet jejich správné uplatňování v praxi. Příspěvky zařazované doposud do Vojenské mysli jsou většinou výsledkem oné „nižší formy vědecko-výzkumné práce“. Tím lze také z části vysvětlit, že uveřejňované články nevyvolávají u čtenářů Vojenské mysli téměř žádnou kritickou odezvu.

Výsledky tak zvané „vyšší formy vědecko-výzkumné práce“ budou nejdříve podrobovány hlubokému rozboru a kritice na vědeckých zasedáních a konferencích, které budou organisovány především ve vojenských akademiích a ve vyšších štábech, dříve než je bude možno uveřejnit v odborném tisku.

